

Forslag: Afgrænsning af miljøvurdering

REDUKTION AF OVERLØB TIL HARRESTRUP Å I KØBENHAVNS KOMMUNE

29. maj 2024

Udfærdiget af: Katrine Bell

Kontrolleret: JAIC, JENR

Projektnummer: 41008951-016

Projekt: Spangen - ATR 16 - Miljø og Natur

Kunde: HOFOR A/S

Projektleder: Bo Bonnerup

Version: 1

I det følgende præsenteres forslag til afgrænsning af indholdet af miljøkonsekvensrapporten for projektet Reduktion af overløb til Harrestrup Å i Københavns Kommune.

Afgrænsningsnotatet har til formål at beskrive, hvilke miljøtemaer, der skal behandles i miljøvurderingen, og som vil indgå i henholdsvis miljørapporten og miljøkonsekvensrapporten.

De overordnede miljøfaktorer, som skal inddrages ved miljøvurdering af planer og projekter er defineret i miljøvurderingslovens § 1, stk. 2:

- 1) den biologiske mangfoldighed, flora og fauna
- 2) befolkningen og menneskers sundhed
- 3) jordbund, jordarealer, vand, luft, klimatiske faktorer
- 4) materielle goder, landskab, kulturarv, arkitektonisk og arkæologisk arv, større menneske- og naturskabte katastroferisici og ulykker og ressourceeffektivitet
- 5) og det indbyrdes forhold mellem disse faktorer.

I miljøvurderingen af projektet inddrages projektets påvirkninger af især:

- Vandområderne o3081_x og o9876 i Harrestrup Å,
- Vandområde 6 Øresund og 201 Køge Bugt
- Habitat H127/Natura 2000-område 143 Vestamager og havet syd (Kalveboderne), herunder Amager Vildtreservat
- Habitatdirektivets bilag IV arter, herunder flagermus
- Nationale og EU fastlagte miljøkvalitetskrav
- Miljøstyrelsens vejledende støjkrav
- Luftkvalitetskrav
- Københavns Kommunes Kommuneplan
- Visuelle forhold og rekreative interesser
- Arealfredninger, kulturarv og arkæologiske interesser

Miljøvurderingen igangsættes når grundlaget er på plads, herunder resultater af geotekniske undersøgelser, feltbesigtigelser mv. Desuden anmodes myndigheden om at afgive afgrænsningsudtalelse.

De oplysninger, HOFOR som bygherre skal levere om det ansøgte projekt, skal på en passende måde påvise, beskrive og vurdere projektets og planernes væsentlige direkte og indirekte virkninger på de ovenstående faktorer.

Et udkast til afgrænsningsnotat sendes derfor i høring ved berørte myndigheder og offentligheden, som i høringsperioden kan komme med bemærkninger til afgrænsningen. Høringsperioden er 4 uger.

De for projektet vurderede relevante miljøfaktorer er oplistet i nedenstående tabel 1. Af skemaet fremgår, hvilke af de overordnede miljøfaktorer, hvert emne i miljøkonsekvensrapporten primært relaterer sig til.

1.1 Projektets potentielle miljøpåvirkninger

Miljøpåvirkningerne er især relateret til anlægsfasen, hvor der vil være påvirkninger fra anlægsarbejdet indenfor fredede arealer, herunder grundvandssænkning, gravearbejde, fældning af træer mm. Desuden vil der være påvirkninger fra trafik til og fra arbejdsarealerne med materialer og jord samt støjgener relateret til anlægsarbejde og trafik. I driftsfasen vil antallet af overløb til Harrestrup Å være reduceret og der vil være en mindre påvirkning i form af overjordiske anlægselementer og adgangsveje til drift af bassinerne.

Anlægsfase:

- Påvirkning af natur, arter og levesteder ved etablering af bassiner inden for fredede områder. Der er ved tidligere udførte undersøgelser konstateret en forekomst af flere arter af flagermus i projektområdet. Københavns Kommune har i 2022 besøgt §3-arealerne på Damhusengen.
- Opgravning og omplacering af vedbend-gyvelkvæler efter forudgående dispensation.
- Fældning af træer. Det vil blive undersøgt om træerne fungerer som yngle- og eller rasteområder for flagermus og hvorvidt der er behov afværgeforanstaltninger.
- Utilsigtet udsivning af boremudder i forbindelse med tunnelering under Damhusengen og Harrestrup Å. Ledningen mellem UH11 og UH12 bliver etableret ved tunnelering. Tunnelering kan potentielt medføre utilsigtet udsivning af boremudder (blowouts) til terræn eller vandmiljøet. Tunneleringen forventes foretaget i stor dybde under terræn og minimum ca. 5 m under oversiden af det underjordiske kalklag i området. Miljøkonsekvensrapporten vil beskrive arbejdsmetoden, risikoen for udsivning af boremudder og de tiltag, der tages for at begrænse risikoen. Desuden beskrives afværgetiltag i tilfælde af udsivning af boremudder og hvordan boremudders indhold af tilsætningsstoffer kan påvirke tilstanden i Harrestrup Å og §3-arealer på Damhusengen.
- Grundvandssænkning, som potentielt vil skulle suppleres med re-infiltrering. Det oppumpede grundvand forventes udledt til Harrestrup Å, som har ikke-god kemisk tilstand og ukendt økologisk tilstand. Oversvømmelsesrisiko og den hydrauliske belastning af Harrestrup Å vil blive undersøgt. Påvirkning af tilstanden i Harrestrup Å nedstrøms vandområder ved udledning af grundvand belyses.
- Påvirkning af Damhussøen. Damhussøen modtager under normale nedbørsforhold vand fra Harrestrup Å via pumpeløsning, der drives af Københavns Kommune. I forbindelse med grundvandssænkning udledes grundvand til Harrestrup Å og dermed potentielt til Damhussøen. Damhussøen har ringe økologisk tilstand og ukendt kemisk tilstand. Påvirkningen af tilstanden i Damhussøen beskrives.
- Harrestrup Å munder ud i Kalveboderne som indgår i Natura 2000-område N143 Vestamager og havet syd for. Der skal derfor udarbejdes en Natura 2000-væsentlighedsvurdering.

- Påvirkning af lokalområdet og rekreative forhold tilknyttet Damhusengen, Toftøjevej og grønt område ved Åvendingen ved anlægsarbejde og transport af byggematerialer.
- Trafik til og fra byggepladserne. Der vil i projektet være behov for at bortkøre adskillige tusinde tons jord. Jorden forventes at være ren i det intakte jordlag, men skal håndteres og bortkøres.
- Støjpåvirkning af omkringliggende arealer og boliger fra anlægsarbejdet.

Driftsfase:

- Påvirkning af Harrestrup Å og nedstrøms vandområder (Kalveboderne) som følge af reduktion i antal overløb beskrives i miljøkonsekvensrapporten samt projektets bidrag til opnåelse af miljømål. Vandmiljøet i Harrestrup Å er i den nuværende situation påvirket negativt af spildevand, der mere end 10 gange årligt aflastes til åen. De tre overløbsbygværker som indgår i projektet (UH11, UH12 og UH14) indgår i Københavns Kommunes Spildevandsplan 2018. Ifølge spildevandsplanen skal aflastningerne af spildevand til Harrestrup Å fra overløbsbygværkerne i projektet nedbringes til 1 om året inden 2027. Gennemførelse af projektet vil således bidrage til opfyldelse af spildevandsplanen for UH11, UH12 og UH14.

Udløbet UH14 er derudover udpeget som indsats i vandområdeplan 2021-2027, som skal gennemføres for at reducere tilførslen af spildevandsrelateret organisk stof til Harrestrup Å. Projektet forventes desuden at nedbringe tilførslen af kvælstof til kystvandområde 6 Nordlige Øresund. Projektet bidrager således til målopfyldelse i de to vandområder. Projektet forventes desuden at bidrage til gunstig bevaringsstatus for marine naturtyper i Natura 2000-område N143 Vestamager og havet syd for.

- Evt. lugtgener ved rengøring af anlæggene
- Evt. visuel påvirkning i lokalområdet. Der vil være overjordiske installationer tilknyttet de underjordiske bassiner
- Påvirkning af lokalområdet og rekreative forhold tilknyttet Damhusengen og grønt område ved Åvendingen. Det forventes at områderne genetableres til samme tilstand som inden projekter dog med nødvendige anlæg for adgang til drift af bassinerne.

Miljøpåvirkningerne undersøges i forbindelse med udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapport for projektet. De emner, der skal behandles i rapporten, fastlægges under en afgrænsningsproces. Der er udarbejdet nedenstående forslag til afgrænsningen.

Tabel 1: Relevante miljøfaktorer og emner i miljøkonsekvensrapporten, som skal vurderes i såvel anlægs- og driftsfasen for begge løsninger, henholdsvis hovedforslaget og den alternative løsning.

Miljøfaktor	Emne
Befolkningen og menneskers sundhed	<p>Støj og vibrationer i anlægsfase</p> <p>Støj og vibrationer i driftsfasen</p> <p>Trafik og trafikafvikling i anlægs- og driftsfasen</p> <p>Påvirkning af badevandskvalitet ved Valby Strand i anlægs- og driftsfasen</p> <p>Rekreative interesser i anlægs- og driftsfasen</p> <p>Visuelle forhold i driftsfasen</p>
Den biologiske mangfoldighed med særlig vægt på arter og naturtyper beskyttet i henhold til Habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet	<p>Natura 2000-områder, herunder opretholdelse eller opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget</p> <p>Bilag IV-arter, herunder arternes forekomst, evt. berørte levesteder og evt. påvirkning af deres yngle- og rastesteder</p> <p>Påvirkning af den fredede plante vedbendgyvelkvæler som findes i området ved UH14.</p> <p>Beskyttede naturtyper og økologiske forbindelser.</p> <p>Fredede områder</p>
Vand	<p>Vandområdernes målsætning og tilstand, påvirkning heraf og betydning for opnåelse af god økologisk tilstand og god kemisk tilstand.</p> <p>Grundvandsforhold</p> <p>Havstrategidirektivet</p>
Jordarealer og jordbund	<p>Arealanvendelse og inddragelse af arealer til infrastruktur i anlægs- og driftsfasen, herunder anlæg af adgangsveje og evt. befæstelse.</p>
Luft	<p>Påvirkning af luftkvalitet i anlægsfasen fra entreprenørmaskiner o. lign.</p> <p>Lugtgener i driftsfasen</p>
Klima	<p>Påvirkninger af vandløb i relation til oversvømmelser og klimatilpasning</p>

Materielle goder	Udnyttelsen af råstoffer i drifts- og anlægsfasen, herunder byggematerialer og jord. Håndtering af spildevand og oppumpet grundvand Håndtering af affald
Kulturarv og landskab	Arkæologi i anlægsfasen
Kumulative forhold	Kumulative forhold.

Der kan opstå behov for analyse af yderligere emner under udarbejdelsen af miljøkonsekvensrapporten.

1.2 Planer og programmer af betydning for miljøvurderingen

Følgende planer og programmer vurderes at have betydning for miljøvurderingen af projektet samt planforslaget, da de indeholder målsætninger, visioner og/eller retningslinjer, som planerne og projektet skal forholde sig til:

- Københavns Kommunes Kommuneplan 2019
- Udviklingsplan 2017 Damhussøen, Damhusengen og Krogebjergparken
- Københavns Kommune Spildevandsplan 2018
- Vandområdeplan 2021-2027 for vandområdedistrikt Sjælland
- Natura 2000 plan 2022-2027 for 143, Vestamager og havet vest for

1.3 Befolkning og sundhed

1.3.1 Rekreative interesser

Projektet udføres inden for fredningen af Damhusengen m.fl. Områderne, hvor bassinerne skal etableres, har stor rekreativ betydning for beboerne i området. Under anlægsfasen vil der være en påvirkning af de rekreative muligheder i området, da der vil foregå anlægsarbejde på flere arealer i området. I forbindelse med anlægsfasen vil der være en trafikalk påvirkning af vejnettet til og fra projektområdet ved anlægsarbejde og transport af byggematerialer.

Påvirkningen af den rekreative anvendelse af de grønne områder i forbindelse med projektet skal belyses.

Lugtgener i anlægs- og driftsfasen beskrives.

Påvirkning af badevandskvaliteten ved Valby Strand i anlægs- og driftsfasen beskrives i miljøkonsekvensrapporten. Det forventes at projektet vil medføre en forbedring af badevandskvaliteten som følge af det reducerede antal spildevandsoverløb.

1.3.2 Støj og vibrationer

Støjpåvirkning fra byggepladser i anlægsfasen. I området omkring Åvendingen og til dels ved Toftøjevej er der kort distance fra anlægsarbejderne til naboer. Anlægsfasen kan give anledning til vibrationer i omgivelser. Eventuelle gener fra vibrationer i anlægsfasen vil blive vurderet.

Støj i anlægsfasen skal vurderes i forhold til vejledende grænseværdier for hhv. den øgede trafik til og fra byggepladser og selve anlægsarbejdet.

I driftsfasen forventes ingen væsentlig støjpåvirkning fra anlæggene. Støjgenerne i driftsfasen vil ske i forbindelse med drift (rensning/skyllning) af anlæggene.

1.3.3 Visuelle forhold

De overjordiske dele af anlæggene vil udgøre en visuel påvirkning i de grønne områder.

Den visuelle påvirkning af områderne skal beskrives, visualiseres og vurderes. De overjordiske dele af anlæggene skal godkendes af fredningsnævnet, se afsnit *Fredning og natur*.

1.3.4 Trafik og trafiksikkerhed

Der vil i projektet være behov for at bortkøre adskillige tusinde tons jord. Jorden forventes at være ren i det intakte jordlag, men skal håndteres og bortkøres.

Der vil således være en trafikal påvirkning af adgangsveje til arbejdspladserne i anlægsfasen. Adgang til arbejdsområderne sker via eksisterende veje i området, både større eller mindre veje. Trafikmængden, forventede kørselsveje og eventuelle midlertidige vejspærringer vurderes i forhold til gene- og miljøpåvirkning samt trafiksikkerhed.

1.4 Fredning og natur

1.4.1 Beskyttede naturtyper og beskyttelseslinjer

Projektområderne er beliggende inden for åbeskyttelseslinjen. Inden for beskyttelseszonen må der ikke foretages tilplantninger eller ændringer i terrænet. Midlertidige terræ ændringer såsom nedgravning af ledninger kræver dog ikke dispensation, såfremt terrænet efter nedgravningen straks reetableres til det oprindelige udseende. Damhusengen og selve Harrestrup Å er §3-beskyttet.

Påvirkningen af de beskyttede naturtyper i forbindelse med anlægsfasen, herunder grundvandssænkning, og driftsfasen vil blive belyst.

Fredede områder

Projektområderne er beliggende inden for fredningen af Vigerslevparken, Damhussøen, Damhusengen, Krogebjergparken. De underjordiske dele af projektet kræver ikke dispensation fra Fredningsnævnet, men nævnet skal godkende de overjordiske dele (se bilag 1). Projektet indvirkning i forhold til fredningens bestemmelser vil blive beskrevet.

1.4.2 Natura 2000

Projektets påvirkning af Natura 2000 områder beskrives og vurderes. Nærmeste Natura 2000-områder er N143 Vestamager og havet syd for. Harrestrup Å løber ud i dette Natura 2000-område. Projektet vil nedbringe tilførslen af kvælstof og miljøfremmede stoffer til Kalveboderne (kystvandområde 6, Nordlige Øresund) og dermed at bidrage til målopfyldelse i vandområdet og gunstig bevaringsstatus i Natura 2000-område N143 Vestamager og havet syd. Projektets konsekvenser, herunder reduktion i overløb til Harrestrup Å, har i forhold til udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området og hvorvidt der vil være en væsentlig påvirkning af arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Det vurderes at projektet ikke indebærer en påvirkning af andre Natura 2000-områder.

1.4.3 Vildtreservat Amager

Vildtreservat Amager har samme udbredelse som Natura 2000-områder N143 Vestamager og havet syd for. Vildtreservatet er udpeget for at beskytte de natur- og kulturhistoriske værdier, der knytter sig til de lavvandede dele af søterritoriet omkring Amager og at regulere færdsel og jagt for at beskytte fuglelivet i området.

1.4.4 Bilag IV-arter

Bilag IV-arter er omfattet af en streng beskyttelse, og der er forbud mod at forstyrre dem eller ødelægge deres yngle- og rasteområder. Det skal undersøges, hvilke konsekvenser projektet har i forhold til bilag IV-arter i området, herunder flagermus.

1.5 Vandmiljø

1.5.1 Overfladevand og vandområdeplaner

Miljøkonsekvensrapporten skal redegøre for påvirkningen af vandkvaliteten i vandområderne i forhold de biologiske og kemiske kvalitetselementer samt de fysisk-kemiske og hydromorfologiske forhold, i henholdsvis anlægsfasen og driftsfasen.

Anlægsfase

I anlægsfasen udledes oppumpet grundvand til Harrestrup Å. Udledningens påvirkning af den kemiske og den økologiske tilstand i Harrestrup Å og nedstrøms recipienter vil blive vurderet.

Miljøkonsekvensrapportens skal redegøre for den hydrauliske påvirkning af Harrestrup Å og oversvømmelsesrisiko ved udledningen af grundvand i anlægsfasen. Påvirkningen af Harrestrup Å ved utilsigtet udsivning af boremudder i forbindelse med tunnelering vil blive belyst.

Damhussøen modtager i dagligdagssituationen vand fra Harrestrup Å via pumpeløsning, der drives af Københavns Kommune. I forbindelse med grundvandssænkning udledes grundvand til Harrestrup Å og dermed potentielt til Damhussøen. Påvirkningen af den kemiske tilstand i Damhussøen i anlægsfasen beskrives.

Driftsfase

I driftsfasen sker der en positiv påvirkning af Harrestrup Å og nedstrøms recipienter (herunder Kalveboderne) som følge af de reducerede antal overløb. Projektets mulige påvirkning af vandområdernes økologiske og kemiske tilstand skal vurderes. I driftsfasen er påvirkningen af Damhussøen uændret i forhold til i dag.

Harrestrup Å

Harrestrup Å er målsat i vandområdeplan 2021- 2027 for Vandområdedistrikt Sjælland. Miljømålene for vandområdet er god økologisk potentiale og god kemisk tilstand.

Økologisk tilstand

Den samlede økologiske tilstand i dag er ukendt for den nedre del af Harrestrup Å (o9876) – dog forventes tilstanden at være dårlig, hvis den blev målt, da åen er flisebelagt og med ringe morfologiske variation og udsat for gentagne overløb fra kloaksystemet. Tilstanden for nationalt prioriterede stoffer er ikke-god pga. overskridelse af miljøkvalitetskrav for alkybenzensulfonat, kobber og zink i vand og methylnaphtalener i sediment.

For strækningen umiddelbart opstrøms projektet (o3081_x) er tilstanden dårlig (dårlig tilstand for smådyr). Tilstanden for nationalt prioriterede stoffer er ukendt.

Kemisk tilstand

Den kemiske tilstand for den nedre del af Harrestrup Å (o9876) er ikke-god pga. overskridelse af miljøkvalitetskrav for kviksølv i biota (fisk) og antracen i sediment.

For strækningen umiddelbart opstrøms projektet (o3081_x) er den kemiske tilstand ukendt.

Damhussøen

Damhussøen er målsat i vandområdeplan 2021- 2027 for Vandområdedistrikt Sjælland. Miljømålene for vandområdet er god økologisk og kemisk tilstand.

Økologisk tilstand

Den samlede økologiske tilstand i dag er ringe, hvilket skyldes tilstanden for bentiske invertebrater. Tilstanden for nationalt prioriterede stoffer er ukendt.

Kemisk tilstand

Den kemiske tilstand er tilstand ukendt.

Øresund/Kalveboderne

Harrestrup Å løber ud i kystvandområde 6 Øresund ved Kalveboderne. Her er miljømålet god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Den aktuelle økologiske tilstand er moderat. Tilstanden for nationalt specifikke stoffer er ikke-god pga. overskridelse af miljøkvalitetskravet for methylnaphtalener i sediment. Den kemiske tilstand er ikke-god pga. overskridelser af miljøkvalitetskrav for bly, cadmium, BDE, kviksølv, antracen og nonylphenoler.

Køge Bugt

Vandområde 201 Køge Bugt er slutrecipient for vandområde 6 Øresund. Her er miljømålet god økologisk tilstand og god kemisk tilstand. Den aktuelle økologiske tilstand er moderat. Tilstanden for nationalt specifikke stoffer er god. Den kemiske tilstand er ikke-god pga. overskridelser af miljøkvalitetskrav for bly, cadmium, kviksølv og BDE.

Grundvand

Under anlægsarbejdet skal der ske omfattende grundvandssænkning, som potentielt vil skulle suppleres med re-infiltrering.. Påvirkning af grundvandsforekomstens kemiske og kvalitative tilstand vurderes i forhold til vandområdeplanen. Desuden vurderes det om grundvandssænkningen påvirker evt. forureninger.

1.5.2 Badevand og badevandskvalitet

Kvalitetskrav til badevand er fastlagt i badevandsbekendtgørelsen, der stiller krav til indholdet af enterokokker og E. coli, som stammer fra spildevand. Projektet medfører en reduktion i antal overløb fra kloaksystemet til Harrestrup Å der har udløb i Kalveboderne nær Valby Strand. Påvirkningen af badevandskvaliteten, som følge af udledningen, beskrives i miljøkonsekvensrapporten.

1.5.3 Havstrategidirektivet og havplanen

Harrestrup Å udmunder i Kalveboderne og kystvandområde 6 Øresund som det påvirker indirekte ved at overløbshyppigheden til Harrestrup Å reduceres. Miljøkonsekvensrapporten skal redegøre for eventuelle påvirkninger af Havstrategiens deskriptorer. Havstrategidirektivet har til formål at beskytte havmiljøet og naturressourcer samt fremme en bæredygtig udnyttelse af havområder. Havstrategidirektivet skitserer 11 deskriptorer, der anvendes til at vurdere miljøtilstanden (GES=Good Environmental Status) for havområder. Der foretages en opgørelse og vurdering af, hvilke deskriptorer projektet potentielt kan påvirke. For hver af deskriptorerne vil der blive foretaget en vurdering af påvirkningernes omfang, samt af den overordnede påvirkning af miljømålsætningen for havområdet.

De indirekte og kumulative påvirkninger på de relevante deskriptorer skal vurderes, og der skal udarbejdes en sammenfattende konklusion for projektets miljøpåvirkning ift. opnåelse af de respektive miljømål og god miljøtilstand for de relevante deskriptorer.

Der skal ligeledes redegøres for de deskriptorer, der vurderes ikke at blive påvirket, samt begrundelsen for, at de ikke bliver påvirket.

1.6 Luft og emissioner

Anlægsarbejdet indebærer luftemissioner fra entreprenørmaskiner samt transport til/fra området. Der forventes inden væsentlig emissionspåvirkning i driftsfasen. Påvirkningen skal beskrives og vurderes ud fra forventede anlægsaktiviteter, materieltyper, driftstider mv. og beskrives i miljøkonsekvensvurderingen.

1.7 Materielle goder

Miljøkonsekvensrapporten skal redegøre for, hvilke mængder af materialer der forventes anvendt, samt hvorfra disse forventes at komme. Endvidere hvilken betydning de indhentede mængder forventes at have på områdets forsyning med råstoffer.

Anlæggets håndtering af affald skal beskrives for anlægs- og driftsfasen.

1.8 Arkæologi

Det skal vurderes konkret, om der er kulturhistoriske interesser i form i områderne, som kan blive påvirket eller være i konflikt med projektets gennemførelse. Københavns Museum og Slot- og Kulturstyrelsen skal høres i forhold til, om der er arkæologiske interesser i projektområdet i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen.

1.9 Kumulative forhold

Kumulative forhold i forbindelse med andre påvirkninger fra projekter og aktiviteter i Harrestrup Å og slutrecipient skal undersøges i miljøkonsekvensvurderingen. Herunder Københavns Kommunes projekt for restaurering af Harrestrup Å (HÅV), evt. planlagte indsatser i Harrestrup Å i regi af vandområdeplan, projektet til nedbringelse af udløbsmængde fra DCH0101 i Rødovre Kommune samt evt. udledning fra nyt vandværk "Værket ved Islevdal".